

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מאיר קפלן שליט"א

מגילה ז. בענין מגילה ברוח הקודש נאמרה

1. גמ' מגילה ז., וז"ל, "שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות שלחו לה הלא כתבתי לך שלישים שלישים ולא רבעים עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה כתב זאת זכרון בספר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה, כתנאי כתב זאת מה שכתוב כאן זכרון מה שכתוב במשנה תורה בספר מה שכתוב בנביאים דברי רבי יהושע ר' אלעזר המודעי אומר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה, אמר רב יהודה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה והאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה נאמרה לקרות ולא נאמרה ליכתוב מיתבי רבי מאיר אומר קהלת אינו מטמא את הידים ומחלוקת בשיר השירים ר' יוסי אומר שיר השירים מטמא את הידים ומחלוקת בקהלת ר' שמעון אומר קהלת מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אבל רות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים הוא דאמר כר' יהושע תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר קהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא אמרו לו וכי זו בלבד אמר והלא כבר נאמר וידבר שלשת אלפים משל ואומר אל תוסף על דבריו."

ורש"י שם, וז"ל, "שלישים. בשלשה מקומות יש לנו להזכיר מלחמת עמלק בספר ואלה שמות (יז) ובמשנה תורה (כה) ובספר שמואל (א טו) וזהו שאמר שלמה בדבר ששילשתו אי אתה רשאי לרבעו: זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה. דכל מה שכתוב בתורה קורא כתב אחד: אינה מטמאה את הידים. כשאר ספרים דאמר ביציאות השבת (דף יד.) שגזרו עליהן לטמא את הידים לתרומה ומחלוקת בית שמאי וב"ה היא: הוא דאמר כרבי יהושע. דאמר לעיל זאת מה שכתוב בתורה זכרון מה שכתוב במשנה תורה בספר מה שכתוב בנביאים אבל במגילה לא ניתנה ליכתב אלא לגורסה על פה ולקרותה."

ותוס' שם ד"ה נאמרה, וז"ל, "משמע דסבר דמותר לקרותה ע"פ וקשה דהיכי פליג על סתם משנה דלקמן דפ"ב (דף יז.) דתני קראה על פה לא יצא ורב נמי הוא דאמר לקמן (דף יט.) שצריך לכותבה ולתופר' בגידין ור' יוחנן נמי [אמר] (שם): דאם קראה בין הכתובים לא יצא, לכך נר' לפר' דהא דקאמר לא ניתנה ליכתב ברוח הקודש אבל מדרבנן ניתנה ליכתב ולקרות, ואכתי קשיא דהא אמרינן בפ' הממונה במסכת יומא (דף כט.) נמשלה אסתר לאילת השחר מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף הנסים ופריך והא איכא חנוכה ומשני ניתן ליכתב קאמר ופריך הניחא למאן דאמר ניתן ליכתב אלא למאן דאמר לא ניתן ליכתב מאי איכא למימר ואין לומר דהא דניתן ליכתב מדרבנן קרי כתיבה דאם כן הדרא קושיין לדוכתא דהא איכא חנוכה שניתנה לכתוב מדרבנן במגילת תענית, ותירץ הר"ר אלחנן דכתיבה דמגילה מהניא טפי דהא צריכה גידין ושרטוט וכמה דברים דלא צריכי במגילת תענית."

2. חידושי הריטב"א מגילה ז. ד"ה א"ר יהודה אמר שמואל, וז"ל, "מיהו הא ודאי קשיא דאמר שמואל בההוא פירקא (לקי י"ט א') הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, ואי לא בעי כתיבה אמאי לא יצא לא תהא אלא קריאה על פה, ויש לומר דשמואל ה"ק שלא ניתנה ליכתב בכלל ספרי הקדש עד שתהא כמותה לטמא את הידים, אבל מ"מ ניתנה ליכתב שלא תהא על פה והקוראה על פה לא יצא, ומאי דאוקימנא כר' יהושע משום דר' יהושע נמי הכי קאמר שלא תהא בכלל ספרי הקדש, כדאמרינן שלשים ולא רבעים ולא חשיב רביעי אלא כשנמנה עם

השלשה ואסתר היתה רוצה שיכתבנה לדורות עם כתבי הקדש. ואי קשיא לך הא דאמרינן מסכת יומא פרק אמר להם הממונה (כ"ט א') מפני מה נמשלה אסתר לאילת השחר לומר לך מה שחר זה סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הניסים, ופרכינן והא איכא חנוכה, ופריק ניתנה ליכתב קאמרינן, הניחא למ"ד ניתנה [ליכתב] אלא למ"ד לא ניתנה ליכתב מאי איכא למימר, דאלמא מאן דאמר שלא ניתנה ליכתב היינו שלא ניתנה ליכתב כלל דומיא דחנוכה, דאי נתנה ליכתב [שפיר קרי ליה סוף כל הניסים שניתנו ליכתב] מה שאין כן בחנוכה שאסור לכותבה, ויש לומר דכל שלא ניתנה ליכתב בכתבי הקדש ובקדושתם לא חשיבא כתיבא עד דנימא בה שהיא סוף כל הניסים וליכא שבחא בהא כולי האי, א"י מסתבר לי (דהא) [דהכי] מקשינן דודאי לישנא דסוף כל הניסים לא שייך כשנכתבה לעצמה אלא כשהיא בכלל כל כתבי הקדש והיא סוף להם ודומיא דשחר זה שהוא מכלל לילה והוא סוף לה ואינה חלוק לעצמו."

3. חידושי הריטב"א יומא כט., וז"ל, "אלא למאן דאמר לא ניתנה ליכתב מאי איכא למימר. והקשו בתוספות ומי איכא מאן דאמר לא ניתנה ליכתב והא בעיא שתהא כתובה על הספר ובדיו ותנן קראה על פה לא יצא, ותירצו דההיא מדרבנן בעלמא אבל לא מתקנת אנשי כנסת הגדולה, והנכון דלכולי עלמא ניתנה ליכתב לקרות ולצאת בה ידי חובה ומאן דאמר שלא ניתנה ליכתב היינו שלא ניתנה ליכתב בכלל כתבי הקדש לענין שכתבתה קדושה לענין לטמא את הידים דהא מאן דאמר לא ניתנה ליכתב הא קאמר לה דאסתר אינה מטמאה את הידים וכדפירש רש"י ז"ל, ובמקומה (מגילה ז' א') פירשתיה בס"ד."

4. רמב"ם פרק ב' מהלכות מגילה, וז"ל, "ט אין כותבין המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה ואם כתבה במי עפצא וקנקנתום כשרה כתבה בשאר מיני צבעונין פסולה וצריכה שרטוט כתורה עצמה ואין העור שלה צריך לעבד לשמה היתה כתובה על הנייר או על עור שאינו מעובד או שכתבה עכו"ם או אפיקורוס פסולה: **יב** וצריך הקורא לקרות עשרת בני המן ועשרת בנשימה אחת כדי להודיע לכל העם שכולם נתלו ונהרגו כאחד ומנהג כל ישראל שהקורא את המגילה קורא ופושט כאגרת להראות הנס וכשיגמור חוזר וכורכה כולה ומברך: **יח** כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני ימי הפורים לא יבטלו שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם."

ומגיד משנה שם הלכה י"ב, וז"ל, "וצריך הקורא לקרות וכו'. מימרא פ"ק ושם א"ר זירא וי"ו דוזיתא צריך לממתחיה כזקיפא מ"ט כולהו בחדא זקיפא איזדקיפו. עוד שם שירה זו אריח על גבי אריח לבנה על גבי לבנה, פי' אריח ואת ואת זה ע"ג זה, לבנה שמות האנשים שהם רחבין ושתייהם בהלכות ולא ידעתי למה לא נתבארו בדברי רבינו ואולי יש לו פי' אחר בזה."

וראב"ד שם הלכה י"ח, וז"ל, "כל ספרי הנביאים והכתובים עתידין ליבטל. א"א דבר הדיוטות הוא זה, כי לא יבטל ספר מכל הספרים שאין ספר שאין בו למוד, אבל כך אמרו אפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל מלקרות אותה בצבור."

5. רמב"ם פרק ט' מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ו', וז"ל, "רצועות תפילין עם התפילין וגיליון שבספר שלמעלה ושלמטה שבתחלה ושבסוף כשהן מחוברין לספר וספר שנמחק ונשתייר בו שמנים וחמש אותיות ומגילה שכתוב בה מן התורה

שמנים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון הרי אלו מטמאין את הידים ולא דברי תורה בלבד אלא כל כתבי הקדש אפילו שיר השירים וקהלת שהן דברי חכמה מטמאין את הידים."

6. רש"י על מגילת אסתר פרק ט' פסוק כ', וז"ל, "ויכתב מרדכי. היא המגלה הזאה כמות שהיא."

7. חידושי הגרי"ז הלכות מגילה פרק ב' הלכה ט' (מופיע באתר)